

תקפו כהן - סיכום שיטות הראשונים בתפיסה בספק

מחליף פרה בחמור (כ"מ ק.)	תרי ותרי (כמוכות כ:)	תפיסה בכתובה (כמוכות ז:ז)	מרחץ (כ"מ קב.)	תקפו כהן (כ"מ א:)	הדין	המקרה השיטה	
כתב קונה"ס (ב,ג) דמועיל משום טענת לקוח דחזקה מה שתח"י אדם שלו. ועי"ל דהוי תפיסה קודם שנולד הספק, דהולד נולד ברשות הלוקח. ⁷	תפיסה קודם שנתעורר הספק או כוונת הגמ' שלא קורעים את השטר אך תפיסה לא מועילה.	תפיסה בלי עדים	נכנס בהיתר	תפיסה לא מועילה	תפיסה לא מועילה ¹ אך תפיסה בהיתר ² או קודם שנתעורר הספק מועילה.	תוספות (כ"מ א:)	
תפיסה בברי	תפיסה קודם שנולד הספק ⁵ או תפיסה בברי.	תפיסה בברי	אודויי אודי ליה ⁶ .		תפיסה לא מועילה ⁴ אך בטענת ברי תפיסה מועילה. ובתפיסה קודם שנתעורר הספק נחלקו בדעתו ⁵ .		רא"ש ותוספות (כמוכות כ.)
לא איתפרש [ואפשר לומר כמשנ"ת בתוס']	תפיסה בלי עדים ⁸	תפיסה בלי עדים	לא איתפרש [ואפשר דס"ל דהוי תפיסה ברשות] ⁷		תפיסה לא מועילה אך תפיסה בלי עדים מועילה משום מיגו דאין לך בידי כלום.	ר"א אב"ד	
כתב קונה"ס (ב,ג) דמועיל משום טענת לקוח דחזקה מה שתח"י אדם שלו.	ניתן לברר או ('וזה מחוור בתו"ת יותר') תפיסה מועילה, דתו"ת סד"א ולא מוקמינן אחזקה.	ניתן לברר	תפיסה ברשות		תפיסה לא מועילה אך במקום שלא ניתן לברר ⁹ או בתרי ותרי או ברשות ¹⁰ תפיסה מועילה.	רמב"ן ור"ן	
לא איתפרש [ואפשר לומר כמשנ"ת בתוס']	השטר מקויים וכ"ת נוקמא אחזקת מ"ק י"ל דתו"ת סד"א ולא מוקמינן אחזקה ¹¹ , ולמ"ד תו"ת סד"ר צריך תלמוד.	תפיסה בלי עדים	לא איתפרש [ואפשר דס"ל דהוי תפיסה ברשות]		תפיסה לא מועילה	רשב"א	
תפיסה מועילה				כס"מ: קיי"ל כרב המנונא דתקפו כהן אין מוציאין מידו. לח"מ: תפיסה לא מועילה לסוגיא זו, ולא קיי"ל הכי.	תפיסה מועילה	כס"מ לח"מ	רמב"ם
לא איתפרש [ואפשר לומר כמשנ"ת בתוס']	כספיקא דדינא דתפיסה מועילה ¹² .	תפיסה בלי עדים	כספיקא דדינא דתפיסה מועילה ¹² .	תפיסה לא מועילה דבפטר חמור איתחזק ישראל.	תפיסה מועילה רק בבכור מפני שאין לישראל חזקת מרא קמא דמעיקרא יש ספק של מי הבכור.	רשב"א (במשו"ב ח"ג, ע"א)	

7. וכתב קונה"ס דלכ"ע תפיסה ברשות מהניא מלבד הסמ"ג (עשין כה).
8. והקשו הרמב"ן והרשב"א דא"כ באין כת"י יוצא ממק"א אמאי קתני דנאמנים ותפיסתו אינה מועילה אפילו שלא בעדים, והא יש לו מיגו, ואין כאן עדות שלא היתה הלואה אלא רק פוסלים את השטר. ותירץ המיוחס לריטב"א שכיון שתופס מחמת השטר והשטר פסול חשיב כמיגו במקום עדים. ועיין ברשב"א שדחה תירוץ זה.
9. כדמוכח לקמן קי.
10. ולא דמי לתפס בהיתר אלא מיירי שנתן לו הבעלים רשות לתפוס.
11. ונראה דלדידיה בכל תפיסה יש שני חסרונות, הא' שהוי תפיסה בגזלנות, והב' שיש חזקת מרא קמא, וע"כ בשטר מקויים לא חשיב תפיסה בגזלנות, ומ"ק אין כאן דהוי תו"ת. ובאמת שהרשב"א בתחילת דבריו הזכיר שתפיסה לא מועילה דמוקמינן אחזקת מ"ק, ובסד"ה ואת"ל כתב שיש חסרון של תפיסה בגזלנות.
12. כ"כ הגר"א (יו"ד שטו ס"ק ב).

1. ומשמע בלשונם דהחסרון הוא במעשה, דהוי תפיסה בגזלנות, וכמו שכתב הקונה"ס (ה,ה) בעלמא.
2. דהיינו שלא תפס ע"י גזלנות.
3. כ"כ הריטב"א בשיטמ"ק "שאם נולד ברשות לוקח" [אמנם בריטב"א הנדמ"ח הגירסא "שאם הולד". ודו"ק], וכ"מ בתוס' בב"ב (ב. ד"ה ויחלוקו). וכ"כ ר' נחום (אות רמד) ליישב את התוס'.
4. ומשמע בלשונו שהחסרון משום שיש חזקת מרא קמא כנגד.
5. בתרה"ד (שכא) כתב דלרא"ש תפיסה לא מהניא אף קודם שנולד הספק, מדמייתי ראייה דמהני ברי מחודש העיבור דהתם תפס קודם שנולד הספק, והש"ן הקשה עליו מכתובות (כ.) שכתב הרא"ש דתפיסה קודם שנולד הספק מהניא, וכתב דתרי בעינן קודם שנולד הספק וברי, וע"ע בקונה"ס (ג,ב) מש"כ בזה.
6. ואין הכוונה להודאה גמורה, דא"כ בבא באמצע החודש אמאי יחלוקו, אלא 'הודאה קצת' (כלשון הרמב"ן) דע"י ההודאה לא חשיב כגזול ותפיסתו מועילה, וכ"כ התומים (קצת"כ מד, מה) והנתיבות (כללי תפיסה).

תקפו כהן - סיכום שיטות הראשונים בביאור השקלא וטריא

רבה - הספיקות נכנסים לדיר להתעשר	רב המנונא - ספק בכורות ¹	ת"ש דהיא מסותא	הקדישה בלא תקפה	דברי הגמרא השיטה
	אסורין בגיזה ועבודה ומוכח שהיכולת לתקוף עושה את הכהן בעלים לעניין הקדש ⁴ .	מספק"ל אם היכולת לתקוף ולזכות בשתק ולבסוף צווח מקנה לו כבר קודם לכן בעלות לעניין שתחשב הטלית ברשותו ² ויוכל להקדיש את הטלית ³ .		רש"י
אין האיסור נובע מהיכולת של הכהן לתקוף את הספק בכור אלא האיסור נובע מחמת ספק איסור של קדושה הבאה מאליה, דהא תקפו כהן מוציאין מידו, ואעפ"כ אסורין בגיזה ועבודה. וכתב קונה"ס (א,ו) בשם אחיו ה"ר חיים כהן דבהו"א ס"ד דחזקת מרא קמא שיש לישראל היא כמוחזק ואינה הכרעה ודאית וע"כ אם תקף, לא מפקינן, ולמסקנה חזקת מ"ק היא כחזקה דמטיקרא והיא הכרעה ודאית ⁵ ואי תפס מפקינן. והקובץ הערות (סי' עא) ביאר דספק הגמ' הוא אם דין מוחזק שיש לישראל הוא הנהגת ודאי (דילפינן ליה מקרא מי בעל דברים יגש אליהם ב"ק מו.) או הנהגת ספק.	אסורין בגיזה ועבודה חל שאף קודם תקיפה חל ההקדש ואינו פוקע. דהוי כאילו תקפה קודם שהקדישה ⁸ , וממילא במסותא ג"כ קדוש ⁹ .	[א"א לומר כספק בטלית דא"כ אין ראייה מספק בכורות (ראשונים)]. הואיל ואם תקפה והקדישה ההקדש חל ואין השני יכול להוציא מיד ההקדש חזינן שיש לו בעלות ע"י תקיפה, וע"כ אף קודם תקיפה יכול להקדיש, או דלמא כיון שכל הכח להקדיש נובע מהיכולת לתקוף, ותקיפה מועילה רק עד שיתקוף השני, ע"כ אף ההקדש לא חל לאחר שיתקוף השני וממילא לא חל כלל דאין לו בעלות גמורה להקדיש. והקה"י (במכתב) ביאר דמספק"ל דלמא הקדש כתקיפה דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט וע"כ חל ההקדש ⁷ , או דלמא כיון שהדין כל דאלים גבר הוא כח שנתנו לו חכמים והוא מוגבל לרק עד שיתקוף השני, ע"כ אינו יכול לעשות תקיפה כזו שתועיל אף לאחר שיתקוף השני, ולכן לא חל כלל ההקדש.	שתק ולבסוף צווח ⁶ , ומספק"ל אם שתיקה להקדש כשתיקה לתקיפה, או דלמא אין לו לצווח הואיל ואין כאן תקיפה.	תוספות
		כיון שהקדיש אין חבירו יכול לחזור ולחטוף, או דלמא כיון שאילו לא הקדיש יכל חבירו לחוטפה הימנו ¹⁰ , אף ההקדש אין כחו חמור יותר.		תוספות הרא"ש
	אסורין בגיזה ועבודה ומוכח שההקדש חל דהוא כתקיפה.	הקדש כתקיפה, אלא שאין כאן הודאה גמורה שנאמר שהטלית של התוקף ¹¹ , אלא רק הואיל ומחזיק בטלית משאירין אותה אצלו, ומספק"ל אם מתחיל ההקדש לחול ויש כאן תקיפה וממילא אין מוציאין מרשות הקדש, או דלמא ההקדש לא מתחיל ¹² .		רמב"ן
	אסורין בגיזה ועבודה ומוכח שהיכולת לתקוף עושה את הכהן בעלים לעניין הקדש.	מספק"ל אם היכולת לתקוף ולזכות בשתק ולבסוף צווח מקנה לו כבר קודם לכן בעלות לעניין שיוכל להקדיש את הטלית.		רשב"א
	הראיה היא 'דומיא בעלמא' דחזינן שהקדש חל בלי הודאה כשתיקה מועילה בלי הודאה, ה"נ הקדש עם הודאה צריך להועיל היכא שתקיפה עם הודאה מועילה.	שתק ולבסוף צווח ⁶ , ומספק"ל אם שתיקה להקדש כשתיקה לתקיפה, או דלמא אין לו לצווח הואיל ואין כאן תקיפה.		ריטב"א
	הקדש בכור הוא כאילו הכהן הקדיש והישראל שתק, וע"כ דמי לטלית ¹³ .	הספק הוא אף בשתק מתחילה ועד סוף, ומספק"ל אם שתיקה להקדש כשתיקה לתקיפה, או דלמא אין לו לצווח הואיל ואין כאן תקיפה.		מיוחס לריטב"א
	אסורין בגיזה ועבודה ומוכח שהיכולת לתקוף עושה את הכהן בעלים לעניין הקדש.	מספק"ל אם היכולת לתקוף ולזכות בשתק ולבסוף צווח מקנה לו כבר קודם לכן בעלות לעניין שיוכל להקדיש את הטלית ¹⁴ .		ר"ן

1. בביאור ההו"א לדמות ספק בכורות למסותא וטלית ולא פלגינן בין קדושת פה לקדושה הבאה מאליה כתב המיוחס לריטב"א דס"ל דאיסור גיזה ועבודה בכבור נובע מהבעלות הממונית של הכהן ולא מעצם הקדושה וע"כ דמי לקדושת פה. והשערי ישר (ז,ה) ביאר דכ"ע סברי דאיסור גיזה ועבודה נובע מכח הבעלות הממונית של הכהן, אלא דנחלקו רב המנונא ורבה אם הוא נובע מהבעלות האמיתית או מהבעלות הממונית של תורת המשפטים.

2. כ"מ ברש"י (סד"ה לעולם אימא לך) "דאין יכול להקדיש דבר שאינו ברשותו".

3. כ"מ בלשון רש"י בע"ב (ד"ה וכי לא תקפו) "חמור כח הקדש" וכן (ד"ה לעולם) "לאו משום דיהא לכהן שום כח בהן", אולם המהרש"א והפני" הבינו דכונתו כתוס' בהקדישה ולא תקפה, והתקשו מה הראייה מספק בכור.

4. ומה שפירש רש"י דמירי בשתק ולבסוף צווח כתב הפנ"י דאל"ה הוי תקיפה בגזלות ומיירי דנתן הכהן לישראל ע"ש בדבריו.

5. ודלא כמשמע בגמ' להלן (ק.) "ונקמא אחזקת מרא קמא וניהוי אידך המע"ה".

6. ובשתק מתחילה ועד סוף כתב הפנ"י דליכא לאסתפוקי כלל, דאז ודאי ששתיקתו כהודאה דלא צווח כלל בבי"ד, ותורת הכרי (סי' קלח) כתב דאי שתק מתחילה ועד סוף לא מועיל נמצא שבשעה שהקדיש עדין לא היה ברור שהממן שייך למקדיש דאיכא למיחש שיצווח.

7. וכ"ת איך מתחיל כלל אמירתו לגבוה הא אין ההקדש חל, י"ל כמש"כ הריטב"א דהקדשו וידו באין כאחד, א"נ דין אמירתו לגבוה אינו תלוי בתוצאה

8. והקה"י לדרכו ביאר שהראיה היא בדרך כ"ש, שאם בכבור אסור מחמת הספק ה"נ במסותא יש לאסור מצד סד"א אף בלא תקיפה, וצ"ע א"כ מה דרחייה מקדושה הבאה מאליה, וכן מלשון התוס' דהוי כאילו תקפה.

9. והפשיטה לטלית כתב המהר"ם שהיא רק מסוף הסוגיא (ז). שכל ממון שאין יכול להוציא בדניין הקדישו אינו קדוש, והפנ"י כתב שמכך שרבנן שדנו לעניין מסותא הביאו ראייה מבכור משמע שלא הסתפקי כלל בהקדש כהודאה דא"כ לא היו מביאים ראייה מבכור.

10. בכך שינה כמקצת מביאור התוס', ואזיל לשיטתו בב"ב (פ"ג סי' כב) דבכל דאלים גבר אם תפס אחד אין תפיסת השני מועילה.

11. ונראה דכוונתו כרשב"א שאין כאן הודאה אלא רק אינו נעשה גולן.

12. ובעצם אפשר לומר דמספק"ל במשנ"ת (הערה 6) דההקדש חל משום באין כאחת או שלעולם יש דין אמירתו לגבוה, ומספק"ל בהא גופא אי אמרינן הכי או לא.

13. ודבריו צ"ב, דבטלית הספק הוא מצד דעת בני אדם בשתיקה להקדש, ואילו בספק בכור אין זה שייך.

14. כ"מ במש"כ הר"ן דספק הגמ' בטלית הוא אף בצווח ובהא ליכא הודאה כלל, וע"כ כוונתו דיחול ההקדש אף בלי תקיפה והודאה.

1. בביאור ההו"א לדמות ספק בכורות למסותא וטלית ולא פלגינן בין קדושת פה לקדושה הבאה מאליה כתב המיוחס לריטב"א דס"ל דאיסור גיזה ועבודה בכבור נובע מהבעלות הממונית של הכהן ולא מעצם הקדושה וע"כ דמי לקדושת פה. והשערי ישר (ז,ה) ביאר דכ"ע סברי דאיסור גיזה ועבודה נובע מכח הבעלות הממונית של הכהן, אלא דנחלקו רב המנונא ורבה אם הוא נובע מהבעלות האמיתית או מהבעלות הממונית של תורת המשפטים.

2. כ"מ ברש"י (סד"ה לעולם אימא לך) "דאין יכול להקדיש דבר שאינו ברשותו".

3. כ"מ בלשון רש"י בע"ב (ד"ה וכי לא תקפו) "חמור כח הקדש" וכן (ד"ה לעולם) "לאו משום דיהא לכהן שום כח בהן", אולם המהרש"א והפני" הבינו דכונתו כתוס' בהקדישה ולא תקפה, והתקשו מה הראייה מספק בכור.

4. ומה שפירש רש"י דמירי בשתק ולבסוף צווח כתב הפנ"י דאל"ה הוי תקיפה בגזלות ומיירי דנתן הכהן לישראל ע"ש בדבריו.

5. ודלא כמשמע בגמ' להלן (ק.) "ונקמא אחזקת מרא קמא וניהוי אידך המע"ה".

6. ובשתק מתחילה ועד סוף כתב הפנ"י דליכא לאסתפוקי כלל, דאז ודאי ששתיקתו כהודאה דלא צווח כלל בבי"ד, ותורת הכרי (סי' קלח) כתב דאי שתק מתחילה ועד סוף לא מועיל נמצא שבשעה שהקדיש עדין לא היה ברור שהממן שייך למקדיש דאיכא למיחש שיצווח.

7. וכ"ת איך מתחיל כלל אמירתו לגבוה הא אין ההקדש חל, י"ל כמש"כ הריטב"א דהקדשו וידו באין כאחד, א"נ דין אמירתו לגבוה אינו תלוי בתוצאה